

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 5Cob/49/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8519201772
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 01. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Andrej Radomský
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8519201772.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Andreja Radomského a členov senátu JUDr. Viery Zolákovej a JUDr. Milana Majerníka, v spore žalobcu: PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o., so sídlom Pribinova 25, 824 96 Bratislava, IČO: 35 792 752, právne zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Kováč, s. r. o., so sídlom Kubániho 16, 811 04 Bratislava, IČO: 36 857 033 proti žalovanému: Q. Z., K. Z. S. XXX XX E. XXX, P.: XXXXXXXX o zaplatenie 864,30 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Stará Ľubovňa, č. k. 5Cb/1/2020-85 z 25. júna 2021 takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok v napadnutej časti vo výrokoch II., III. a v rozsahu zrušenia vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Žalobca sa žalobou doručenou Okresnému súdu Stará Ľubovňa 24. decembra 2019 domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 864,30 eur s príslušenstvom a trovy konania.

2. Okresný súd Stará Ľubovňa (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 406,34 eur s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 406,34 eur od 31. marca 2020 do zaplatenia v lehote troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku, zamietol žalobu v prevyšujúcej časti a rozhodol, že žiadna zo strán sporu nemá na náhradu trov konania právo.

3. Súd prvej inštancie právne vec posúdil podľa § 1, § 261 ods. 1, § 265, § 497, § 499, § 502 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“) a § 3 ods. 1, § 39, § 451, § 544 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“). Úroky z omeškania priznal súd žalobcovi v súlade s ustanovením § 369 ods. 1, ods. 2 Obchodného zákonníka a ustanovením § 1 ods. 1 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 21/2013 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka.

4. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie skutkovo odôvodnil tým, že strany sporu uzatvorili zmluvu o úvere č. XXXXXX-XXXXX (ďalej len „zmluva o úvere“), ktorú žalobca podpísal 31. augusta 2016 v C. a žalovaný 13. septembra 2016 v K. Ľ., a na základe ktorej poskytol žalobca žalovanému úver vo výške 800,- eur na výkon jeho podnikateľskej činnosti a žalovaný sa zaviazal splatiť úver v dvanástich mesačných splátkach po 104,83 eur (spolu vo výške 1.257,96 eur), splatných podľa splátkového kalendára, ktorý tvoril neoddeliteľnú súčasť zmluvy o úvere. Žalovaný sa zaviazal splatiť úver v lehote do 20. septembra 2017, kedy mala byť poukázaná na úver posledná splátka. Za poskytnutie úveru sa žalovaný zaviazal zaplatiť žalobcovi zmluvnú odmenu, ktorá predstavuje úroky za poskytnutie úveru. Zmluvná odmena predstavuje sumu 38,16 eur mesačne, pričom sa uhrádza spolu so splátkou úveru ku dňu jej splatnosti podľa splátkového kalendára (článok 3. Zmluvy o úvere). V prípade, že by žalovaný neuhradil ktorúkoľvek splátku podľa aktuálneho splátkového kalendára do 75 kalendárnych dní odo dňa jej splatnosti, veriteľ bol oprávnený požadovať úhradu všetkých splátok a záväzkov, ktoré sa

majú podľa zmluvy stať splatnými v budúcnosti, a to ku dňu uvedenému v oznámení. Ak by sa stali okamžite splatnými všetky záväzky žalovaného, žalovaný bol povinný zaplatiť zmluvnú pokutu vo výške 0,1 % denne z dlžnej sumy za každý deň omeškania s tým, že ak sankcie za omeškanie dosiahnu sumu rovnajúcu sa sume všetkých splátok podľa splátkového kalendára, od nasledujúceho dňa bol žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania podľa nariadenia vlády č. 21/2013 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka (článok 10. zmluvy o úvere). Žalovaný na predmetný úver žalobcovi uhradil 06. októbra 2016 platbu vo výške 105,- eur, 31. októbra 2016 platbu vo výške 104,83 eur, 03. marca 2017 platbu vo výške 79,- eur a 18. apríla 2017 platbu vo výške 104,83 eur. Ďalšie platby na úver nepoukázal. Žalobca listom zo 07. marca 2017 označeným ako „Oznámenie o okamžitej splatnosti“ oznámil žalovanému, že je v omeškaní s úhradou záväzkov, splátok úveru č. X, X, X, a preto v dôsledku porušenia zmluvných povinností sa 17. marcom 2017 stávajú splatné všetky splátky a záväzky zo zmluvy, ktorých aktuálna celková výška je v sume 998,50 eur. Žalovaný ku dňu podania žaloby uhradil 393,66 eur.

5. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil tým, že na základe vykonaného dokazovania vyhodnotil zmluvný vzťah medzi stranami sporu ako vzťah obchodnoprávny, a to vzhľadom na skutočnosť, že vznikol medzi dvomi podnikateľskými subjektmi pri uskutočňovaní ich podnikateľskej činnosti a úver bol žalovanému poskytnutý na účely výkonu jeho podnikateľskej činnosti, t. j. na nákup stavebného materiálu, čo žalovaný deklaroval v žiadosti o úvere z 30. augusta 2016. Teda medzi stranami sporu bola 13. septembra 2016 uzatvorená zmluva o úvere v zmysle ustanovenia § 497 Obchodného zákonníka. Aj napriek tomu, že v danom prípade sa nejedná o spotrebiteľskú zmluvu, na základe ktorej by bol založený spotrebiteľský vzťah, súd sa zaoberal tým, či zmluva o úvere neobsahuje ustanovenia (dôvody), s ktorými právny poriadok vo všeobecnosti spája neplatnosť zmluvy z hľadiska všeobecnými ustanoveniami vyžadovaného súladu so zákonom alebo dobrými mravmi (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/188/2018 z 23. januára 2019). Pojem dobré mravy nie je v zákone definovaný. Ústavný súd Slovenskej republiky judikoval, že dobrými mravmi je potrebné rozumieť pravidlá správania sa, ktoré sú v prevažnej miere v spoločnosti uznávané a tvoria základ fundamentálneho hodnotového poriadku (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 55/2011 z 24. februára 2011). Z ustálenej súdnej judikatúry tiež vyplýva, že zmluvné ustanovenia o výške úrokov pri pôžičke (úvere) je potrebné podrobiť testu jeho súladu s dobrými mravmi. V tejto súvislosti súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5 Cdo 26/2011 z 26. apríla 2012, v ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že pri dojednaní úrokov pri peňažnej pôžičke koná v súlade s dobrými mravmi len ten veriteľ, ktorý požaduje primeraný úrok bez ohľadu na to, že dlžník uzatvára zmluvu o pôžičke v situácii pre neho nepriaznivej. V súlade s dobrými mravmi je preto také konanie veriteľa, ktorý sa pri peňažnej pôžičke „uspokojí“ bez ohľadu na to, v akej situácii sa nachádza dlžník, s primeranou výškou odplaty (odmeny) za užívanie požičanej istiny a ktorý svoje voľné peňažné prostriedky mieni „zhodnotiť“ obvyklým spôsobom. Nie je možné neprihliadnuť na skutočnosť, že dlžník uzatvára zmluvu o peňažnej pôžičke a dohodu o úrokoch z tejto pôžičky často práve z dôvodov svojej inak neriešiteľnej finančnej situácie. Nezodpovedá preto všeobecne uznávaným vzťahom medzi ľuďmi, aby dlžník v takejto situácii poskytoval veriteľovi neprimerané až úžernícke úroky. Neprimeranou, a preto odporujúcou dobrým mravom, je taká výška úrokov, ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednania obvyklú, určenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám, uplatňovanými bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. V Obchodnom zákonníku je pre oblasť obchodných záväzkových vzťahov ustanovené pravidlo, v dôsledku ktorého sa neposkytne právna ochrana takému výkonu práva, ktoré je v rozpore s poctivým obchodným stykom. Z tohto dôvodu je integrálnou obsahovou súčasťou práv prameniacych z obchodných záväzkov (§ 261) podmienka poctivého obchodného styku. Pre obchodné záväzkové vzťahy, s ohľadom na uvedený generálny a explicitný výraz zákazu zneužitia práva, môžeme s určitosťou odvodiť, že zákaz zneužitia práva je silnejší ako dovolenie dané právom. Poctivý obchodný styk je v porovnaní s pojmom dobré mravy pojmom užším, pričom aj pre obchodné záväzky je v dôsledku ustanovenia § 1 odsek 2 aplikovateľné pravidlo o rozpore s dobrými mravmi a následná sankcia neplatného právneho úkonu. Osobitosť úpravy obchodných záväzkových vzťahov sa prejavuje aj v tom, že táto sankcia nebýva tak dôrazne uplatňovaná ako v práve občianskom, naopak, aj pri rozpore so zákonom sa hľadajú riešenia, ktoré akcentujú princíp právnej istoty. Zákaz zneužitia práva ako princíp súkromného práva má napomôcť optimalizácii súladu záujmov rôznych subjektov a tým dosahovaniu cieľa súkromného práva, ktorým je dosiahnutie, udržanie a zabezpečenie rovnováhy zúčastnených spoločenských záujmov pri plnej sebarealizácii a spoločenskej emancipácii jednotlivca. Zákaz zneužitia práva by sme mali súčasne vnímať aj ako zásadu výkladu objektívneho práva a zásadu výkladu právnych úkonov. V prejednávanej veci súd po

preskúmaní predloženej zmluvy o úvere dospel k záveru, že zmluva o úvere je absolútne neplatným právnym úkonom pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka) a výkon práva žalobcu uplatneného žalobou je v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku (265 Obchodného zákonníka). Pri posudzovaní platnosti predmetnej úverovej zmluvy pritom zohľadnil všetky relevantné individuálne okolnosti súdnej veci. Z obsahu ustanovení čl. 2.1 a 3.1 zmluvy o úvere vyplýva, že výška zmluvnej odmeny, ktorá predstavuje úroky za poskytnutie úveru, tvorí viac ako polovicu splátky istiny, keď pri splátke 104,83 eur mesačne a výške zmluvnej odmeny 38,16 eur je istina splátky vo výške 66,67 eur. Zmluvný úrok tak predstavuje po prepočte 57,24 % ročne, čo je podľa názoru súdu v rozpore s dobrými mravmi, resp. vzhľadom na povahu účastníkov konania a skutočnosť, že medzi nimi ide o obchodnoprávny vzťah, v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku. Podľa Národnej banky Slovenska v čase uzavretia zmluvy o úvere (september 2016) bola priemerná výška úrokov pri nových úveroch pre nefinančné spoločnosti s dobou splatnosti 1 až 5 rokov vo výške 4,17 %. Zmluvou o úvere určená úroková sadzba zahrnutá do zmluvnej odmeny prevyšuje túto priemernú úrokovú sadzbu viac ako 13-násobne. Takáto výška úroku, ktorá zjavne a podstatne prevyšuje obvyklú úrokovú mieru, predstavuje hrubý nepomer v právach a povinnostiach zmluvných strán, preto ju súd považuje za absolútne neprimeranú. Rovnako je v rozpore s dobrými mravmi a poctivým obchodným stykom aj žalobcom požadovaná zmluvná pokuta vo výške 0,1 % denne z dlžnej sumy, teda po prepočte 36,5 % ročne, čo po vyčíslení predstavuje sumu 858,34 eur. Žalobca tak podanou žalobou požaduje, aby mu žalovaný zaplatil celkovo sumu 1.722,64 eur (istina a zmluvná pokuta) plus úroky z omeškania, a to napriek tomu, že žalovaný dlhuje žalobcovi reálne z poskytnutej sumy úveru sumu 406,34 eur. Súd pri posúdení rozporu s dobrými mravmi, resp. poctivým obchodným stykom, prihliadol aj na skutočnosť, že v zmluve absentuje údaj o percentuálnom vyjadrení úrokov, keďže sú vyjadrené iba ako zmluvná odmena. Žalobca v zmluve uviedol iba číselný údaj o tom, že úroky predstavujú určitú časť splátky, ale neuviedol skutočnú percentuálnu výšku úrokov. Pri percentuálnom vyjadrení zmluvného úroku vo výške 57,24 % ročne, je len veľmi ťažko predstaviteľný záujem akéhokoľvek záujemcu o takýto úver. Na skutočnosť, že výška takýchto úrokov je v rozpore s dobrými mravmi, nemá vplyv ani to, že bola dohodnutá dobrovoľne.

6. Súd prvej inštancie vyhodnotil zmluvu o úvere ako absolútne neplatný právny úkon, na základe ktorého žalobca poskytol žalovanému úver vo výške 800,- eur a žalovaný vrátil žalobcovi 393,66 eur. Keďže žalovaný sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil, zostávajúcu sumu musí žalobcovi vydať. Preto súd zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi 406,34 eur titulom vydania bezdôvodného obohatenia a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol ako nedôvodnú pre absolútnu neplatnosť zmluvy o úvere (úroky, zmluvná pokuta). Podľa názoru súdu je v rozpore so základmi fundamentálneho hodnotového poriadku, aby dlžník, ktorý prijal úver vo výške 800,- eur a vrátil 393,66 eur, musel pri výkone rozhodnutia zaplatiť veriteľovi sumu prevyšujúcu 1.722,64 eur. Žalobca žalobou požadoval aj zaplatenie úroku z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 864,30 eur od 15. novembra 2019 do zaplatenia. Žalovaný sa preukázateľne dostal do omeškania 31. marcom 2020, teda dňom nasledujúcim po dni doručení žaloby, preto ho súd zaviazal zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania z priznanej sumy vo výške 8 % ročne od 31. marca 2020 do zaplatenia.

7. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) v spojení s ustanovením § 262 ods. 1 CSP a s ohľadom na nepatrný úspech žalovaného v rozsahu 5,98 % (úspech žalobcu v rozsahu 47,01 % a úspech žalovaného v rozsahu 52,99 %) rozhodol, že žiadna zo sporových strán nemá na náhradu trov konania právo.

8. Proti rozsudku v rozsahu výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a výroku o trovách konania podal včas odvolanie žalobca, a to z dôvodov uvedených v ust. § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP, teda, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci súdom prvej inštancie tvrdil, že úprava zmluvy o úvere v Obchodnom zákonníku sa od úpravy zmluvy o pôžičke významne líši tým, že ustanovenie § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka priznáva veriteľovi právo požadovať úroky aj vtedy, ak nie je ich výška v úverovej zmluve dojednaná, alebo ak výška úrokov prevyšuje najvyššiu prípustnú hodnotu úrokov. Posledná veta tohto ustanovenia výslovne upravuje aj riešenie situácie, keď si strany v úverovej zmluve dojednávajú úroky vyššie ako prípustné podľa zákona alebo na základe zákona. Táto úprava posilňuje princíp obsahovej oddeliteľnosti tej časti právneho úkonu (zmluvy o úvere), ktorá sa týka úrokov, keďže zákon výslovne ustanovuje, že v prípade úrokov vyšších než sú prípustné podľa zákona alebo na základe zákona má dlžník povinnosť platiť úrok v najvyššej prípustnej výške. Právna úprava teda jednoznačne vylučuje záver

o neplatnosti dojednania o úrokoch. Uvedené však súd prvej inštancie nerešpektoval a v tomto dôsledku po právnej stránke dospel k nesprávnemu záveru o neplatnosti dojednania o úrokoch (v prejednávanej veci predstavujúcej zmluvnú odmenu). Namietané nesprávne skutkové zistenia vzhľadom na postup súdu prvej inštancie, ktorý pri rozhodovaní vychádzal z toho, aké boli úrokové miery pri poskytovaní úverov komerčnými bankami v čase uzatvorenia úverovej zmluvy, keďže žiadne zákonné ustanovenie nedáva oporu pre použitie takéhoto porovnávacieho údaju. Mal za to, že postup súdu je v rozpore s ustanovením § 502 Obchodného zákonníka, ktoré odkazuje na úrok obvyklý, za aký poskytovali úvery banky v mieste sídla dlžníka v čase uzavretia zmluvy. Ak Obchodný zákonník v prípade absencie dojednania o úrokoch určuje, že sa majú použiť úroky obvyklé v čase uzavretia zmluvy, za aké banky v sídle dlžníka poskytovali úvery, potom takéto obvyklé úroky treba chápať ako zákonom predpokladané ako prípustné, primerané a dovolené. Zákonná úprava v žiadnej časti neodkazuje na štatistické údaje, aké súd prvej inštancie použil pri svojom rozhodovaní. Nie je zrejmé ani to, či súdom použité hodnoty sa týkajú úverov zabezpečených alebo nie, úverov so splatnosťou porovnateľnou s tou, ktorá bola dohodnutá medzi zmluvnými stranami, a pod.. Keďže v konaní nebolo žalovaným preukázané, že v čase uzavretia zmluvy a v mieste sídla žalovaného boli úroky za úver (za porovnateľných podmienok, teda bez zabezpečenia zabezpečovacím právom ako je záložné právo alebo iné právo k veci) vo výške, s ktorou sú dohodnuté úroky v rozpore, súd prvej inštancie nesprávne ustálil, s čím vlastne by mal úrok za úver poskytnutý žalovanému porovnávať a tak dospel k nesprávnemu záveru vo vzťahu k týmto zmluvným úrokom. Ďalej namietal, že v súvislosti so záverom súdu o rozpore úrokov s poctivým obchodným stykom rozsudok neobsahuje žiadne konkrétne skutkové okolnosti a právne závery. V kontexte toho, že súd prvej inštancie sa nezaoberal ani zákonnou úpravou týkajúcou sa úrokov, sú tieto úvahy súdu aj predčasnými. Okrem toho namietal aj závery súdu prvej inštancie založené na odkaze na súdne rozhodnutia, ktoré boli prijaté vo vzťahu k zmluve o pôžičke. Ohľadom rozhodnutia R 6/1998 poukázal na skutočnosť, že toto rozhodnutie sa týka predovšetkým úroku z omeškania v obchodnoprávných vzťahoch (a nie úroku ako odplaty za úver), čo je zrejmé z jeho odôvodnenia, v ktorom súd okrem iného uviedol: „Účastníci si boli toho vedomí, že úroky z omeškania majú sankčný charakter, a preto aj ich výška môže prevyšovať úroky, ktoré banky žiadajú pri poskytnutí peňažných prostriedkov z uvedeného dôvodu dojednali účastníci úroky z omeškania vo výške 0,18 % za deň z dlžnej sumy a takto prejavenu vôľu účastníkov by mal aj súd rešpektovať.“ Na základe uvedených skutočností žalobca navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

9. Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu v súdom určenej lehote písomne nevyjadril.

10. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“), príslušný na rozhodnutie o odvolaní (§ 34 CSP), v zmysle zásad uvedených v ustanovení § 470 ods. 1, 2 CSP vzhľadom na včas podané odvolanie žalobcu, preskúmal rozsudok v napadnutom rozsahu ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ustanovenia § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) s tým, že dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

11. V odvolacom konaní z dispozičnej zásady vyplýva, že odvolací súd vec prejedná v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáha prieskumu. Určením rozsahu napadnutia rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolateľ nielen vymedzuje to, ohľadne akých výrokov u rozhodnutia súdu prvej inštancie nastal suspenzívny účinok odvolania, ale súčasne stanoví medze, v ktorých je odvolací súd oprávnený a povinný rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať.

12. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte s namietaným nesprávnym zistením skutkového stavu a nesprávnym právnym zistením, teda, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (Ústavný súd Slovenskej republiky II. ÚS 78/05).

13. Podľa § 389 ods. 1 písm. c) CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak súd prvej inštancie v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci nevykonal navrhované dôkazy, ak nie je účelné doplniť dokazovanie odvolacím súdom.

14. Podľa § 379 písm. a) CSP odvolací súd je rozsahom odvolania viazaný okrem prípadov, ak od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý odvolaním nebol dotknutý.

15. Súd prvej inštancie posúdil právny vzťah medzi žalobcom a žalovaným ako vzťah obchodnoprávny a uzatvorenú zmluvu o úvere ako zmluvu o úvere v zmysle § 497 Obchodného zákonníka (na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie vyhodnotil zmluvný vzťah medzi stranami sporu ako vzťah obchodnoprávny, a to vzhľadom na skutočnosť, že vznikol medzi dvomi podnikateľskými subjektmi pri uskutočňovaní ich podnikateľskej činnosti a úver bol žalovanému poskytnutý na účely výkonu jeho podnikateľskej činnosti, t. j. na nákup stavebného materiálu). V nadväznosti na tento záver sa súd zaoberal tým, či zmluva o úvere neobsahuje ustanovenia (dôvody), s ktorými právny poriadok spája neplatnosť zmluvy z hľadiska všeobecnými ustanoveniami vyžadovaného súladu so zákonom alebo dobrými mravmi a v teoretickej rovine spomenul aj zásadu poctivého obchodného styku. Na základe toho dospel k záveru, že zmluva o úvere je absolútne neplatným právnym úkonom pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka) a výkon práva žalobcu uplatneného žalobou je v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku (§ 265 Obchodného zákonníka), pričom podotkol, že pri posudzovaní platnosti zmluvy o úvere zohľadnil všetky relevantné individuálne okolnosti súdnej veci. Ďalej sa súd prvej inštancie venoval výške zmluvného úroku dohodnutej v zmluve o úvere v tom smere, že ju hodnotil s akcentom na dobré mravy a porovnával ju s priemernou výškou úrokov pri nových úveroch pre nefinančné spoločnosti s dobou splatnosti 1 až 5 rokov. Napokon berúc do úvahy tieto okolnosti uložil žalovanému povinnosť vydať žalobcovi bezdôvodné obohatenie vo výške 406,34 eur a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

16. Naproti tomu žalobca v odvolaní argumentoval tým, že ustanovenie § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka priznáva veriteľovi právo požadovať úroky aj vtedy, ak nie je ich výška v zmluve o úvere dojednaná, alebo ak výška úrokov prevyšuje najvyššiu prípustnú hodnotu úrokov, že právna úprava posilňuje princíp obsahovej oddeliteľnosti tej časti právneho úkonu (zmluvy o úvere), ktorá sa týka úrokov a jednoznačne vylučuje záver o neplatnosti dojednania o úrokoch, že žiadne zákonné ustanovenie nedáva súdu oporu pre použitie porovnávacieho údaju vo vzťahu k výške úrokov a že súd odkázal v odôvodnení napadnutého rozsudku na súdne rozhodnutia, ktoré vychádzali z iných skutkových zistení.

17. Berúc do úvahy uvedené má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie po správnom právnom posúdení právneho vzťahu medzi stranami sporu a zmluvy o úvere, vedome odhliadol od prijatých záverov a zaoberal sa neplatnosťou zmluvy z hľadiska jej súladu s dobrými mravmi. Pritom sa síce viackrát zmienil o zásade poctivého obchodného styku, avšak hodnotiac odôvodnenie napadnutého rozsudku ako celok, je viac ako zreteľné, že súd chcel prostredníctvom metód spotrebiteľského práva dosiahnuť to, aby nemusel žalobcovi priznať ním uplatnený nárok na zmluvný úrok a zmluvnú pokutu.

18. V tejto súvislosti odvolací súd konštatuje, že zmluva o úvere je tzv. absolútnym obchodom v zmysle ustanovenia § 261 ods. 6 písm. d) Obchodného zákonníka, ktorý kogentným spôsobom vymedzuje, ktoré záväzkové vzťahy podliehajú právnej úprave obsiahnutej v tretej časti Obchodného zákonníka, kde sa uplatní právna úprava Obchodného zákonníka ako lex specialis vo vzťahu k všeobecnej úprave v Občianskom zákonníku. Ide o obligatórne uplatnenie Obchodného zákonníka. V týchto prípadoch nemožno aplikáciu Obchodného zákonníka vylúčiť dohodou strán. Bez ohľadu na povahu jeho účastníkov sa takýto právny vzťah riadi vždy Obchodným zákonníkom. Tým nie je dotknutá subsidiárna aplikácia Občianskeho zákonníka v otázkach, ktoré Obchodný zákonník neupravuje na základe výslovného zmocnenia obsiahnutého v ustanovení § 1 ods. 2, podľa ktorého sa právne vzťahy uvedené v odseku 1 spravujú ustanoveniami tohto zákona. Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, riešia sa podľa predpisov občianskeho práva. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí, a ak ich niet, podľa zásad, na ktorých spočíva tento zákon.

19. Z obsahu ustanovenia § 497 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere je zmluvou konsenzuálnou a pre jej vznik stačí dohoda aspoň o uvedených náležitostiach, pričom sa nevyžaduje ani to, aby k poskytnutiu peňažných prostriedkov skutočne došlo. Tým sa zmluva o úvere líši od zmluvy o pôžičke podľa § 657 Občianskeho zákonníka.

20. Zo zákonného vymedzenia zmluvy o úvere nevyplýva povinnosť dlžníka dohodnutý úver skutočne čerpať, preto z tohto hľadiska zmluva o úvere predstavuje záväzok veriteľa mať zmluvou dohodnuté

peňažné prostriedky k dispozícii pre dlžníka po dohodnutú dobu, prípadne až do požiadania dlžníka, ak nedôjde k zániku záväzku veriteľa skôr, napr. dohodou alebo výpoveďou poskytnutia úveru podľa § 500 Obchodného zákonníka. Výška úveru je spravidla dohodnutá v zmluve vo forme určitého limitu, do ktorého môže dlžník úver čerpať. Okrem podstatných častí obsahuje zmluva o úvere aj výšku úrokov, lehotu na vrátenie úveru a ďalšie náležitosti, pričom väčšinu náležitostí pri úveroch poskytovaných bankami obsahujú úverové podmienky, na ktoré zmluva o úvere odkazuje.

21. V § 499 Obchodného zákonníka je upravená možnosť dohodnutia odplaty za dojednanie záväzku veriteľa poskytnúť na požiadanie peňažné prostriedky, ak je poskytovanie úveru predmetom podnikania veriteľa - žalobcu, s čím nesporne súvisí aj § 502 Obchodného zákonníka, v ktorom sú upravené práve úroky za poskytnutie úveru. Odplata predstavuje odmenu veriteľovi za to, že po dobu medzi dojednaním zmluvy o úvere a skutočným čerpaním úveru musel pre dlžníka rezervovať peňažné prostriedky, prípadne ich mať zabezpečené. Zmluva o úvere uzatvorená podľa § 497 Obchodného zákonníka nemôže byť dohodnutá ako bezúročná, keďže záväzok zaplatiť úroky patrí k pojmovým znakom zmluvy o úvere a je jej podstatnou náležitosťou.

22. Úroky zo zmluvy o úvere predstavujú odplatu za peňažné prostriedky, ktoré boli dlžníkovi na požiadanie poskytnuté podľa zmluvy o úvere. V zmysle ustanovenia § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka úroky i úroky z omeškania sú príslušenstvom pohľadávky. Úroky sú v zásade splatné v dohodnutej dobe, inak spolu so záväzkom vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky (§ 503 ods. 1 Obchodného zákonníka).

23. Podľa § 265 Obchodného zákonníka výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nepožíva právnu ochranu. V zmysle nižšie citovaného rozhodnutia ÚSSR vyplýva, že ak boli úroky z omeškania zmluvne dohodnuté vo výške, ktorá zásadám poctivého obchodného styku odporuje, nemožno výkonu práva z takejto dohody priznať súdnu ochranu. To znamená, že súd nemôže priznať úroky vo výške, ktorá by uvedeným zásadám odporovala, i keď bola výška úrokov zmluvne dohodnutá. Na inštitút úrok z úveru a jeho maximálnu prípustnú výšku možno podporne aplikovať judikatúru k zákonne prípustnej výške úrokov z omeškania (k uvedenému porovnaj nižšie uvedenú judikatúru ČR, kde v obchodnoprávnej veci sa poukazuje v problematike súdmi akceptovateľnej výšky úrokov na rozhodnutie vo veci občianskoprávnej). Podľa ústavného súdu ustanovenie § 265 Obchodného zákonníka však neobmedzuje súd priznať zmluvne dohodnuté úroky z omeškania vo výške, ktorá nie je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku. Súd teda nemôže poskytnúť právnu ochranu nároku na zaplatenie dohodnutých úrokov z omeškania v tej výške, ktorá by odporovala zásadám poctivého obchodného styku, avšak súd môže poskytnúť ochranu výkonu práva na zaplatenie dohodnutých úrokov z omeškania vo výške, ktorá nie je v rozpore s uvedenými zásadami. (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. k. III.ÚS 107/07-43 z 30. októbra 2007). Zároveň je potrebné mať na zreteli, že dohodnutá výška úrokovej sadzby, pokiaľ nie je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, môže v obmedzenej miere prevyšovať úroky, ktoré banky žiadajú pri poskytovaní úverov. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3 Obdo 3/96 zo 16. mája 1996 publikované ako judikát R 6/1998). Tu je však potrebné mať na zreteli, že zásady poctivého v obchodnom styku nie je možné stotožniť s inštitútom dobrých mravov. Ide o odlišné kategórie, aj keď isté prieniky medzi nimi je možné predpokladať. Rozdiel medzi oboma kategóriami spočíva v tom, že v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku môže byť len výkon práva, nie právny úkon samotný, z ktorého je právo uplatňované. Práve predpokladom aplikácie § 265 Obchodného zákonníka je platný právny úkon, z ktorého je právo uplatnené. Z uvedeného možno vyvodiť, že porušenie zásad poctivého obchodného styku nemusí nutne znamenať rozpor s dobrými mravmi, zatiaľ čo rozpor s dobrými mravmi bude vždy znamenať aj rozpor s požiadavkou poctivosti. Predpokladom kvalifikácie nejakého konania ako rozporného so zásadami poctivého obchodného styku nie je len samotná disproporcija medzi výškou dojednaného práva či sankcie a povahou povinnosti, ale musia pristúpiť ešte ďalšie skutočnosti, napríklad zneužitie hospodárskej prevahy zmluvnou stranou. Pôsobenie zásady poctivého obchodného styku má ochraňovať zmluvných partnerov pred šikanóznymi tendenciami a praktikami v obchodovaní. O šikanovanie by išlo vtedy, ak by výkon práva zreteľne smeroval k zjavnému poškodeniu iného subjektu.

24. Odvolací súd v tejto veci dáva do pozornosti aj rozhodnutie v obchodnoprávnej veci a to nález Ústavného súdu ČR zo 07. mája 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07, v ktorom sa okrem iného uvádza, že : „V této souvislosti je namístě poukázat např. i na judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1484/2004, s jehož závěry Ústavní soud souhlasí a který, ač má občianskoprávní charakter a vztahuje se na výši

smluvních úroků, a nikoliv úroků z prodlení, je v některých pasážích použitelný i pro daný případ. Nejvyšší soud tam v příslušné právní větě mj. uvedl, že neodpovídá obecně uznávaným pravidlům chování a vzájemným vztahům mezi lidmi a mravním principům společenského řádu, aby dlužník poskytoval věřiteli nepřiměřené nebo dokonce lichvářské úroky; podle Nejvyššího soudu nepřiměřenou, a tedy odporující dobřím mravům, je zpravidla taková výše úroků sjednaná ve smyslu ustanovení § 658 odst. 1 občanského zákoníku, která podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejich sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček....., Občanský zákoník a ani jiné právní předpisy výslovně nestanoví, do jaké výše lze při peněžité půjčce sjednat úroky. Z této skutečnosti však nelze úspěšně dovozovat, že by výše úroků závisela jen na dohodě účastníků smlouvy o půjčce a že by tedy nepodléhala žádnému omezení.“

25. Vzhľadom k uvedenému odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 389 ods. 1 písm. c) CSP zrušil v jeho napadnutej časti a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

26. Vychádzajúc z právneho záveru, že nemožno dovodiť aby výška úrokov závisela len na dohode účastníkov zmluvy o pôžičke a že by teda nepodliehala žiadnemu obmedzeniu, bude v ďalšom konaní povinnosťou súdu prvej inštancie zaoberať sa vecou v zmysle právneho názoru vyjadreného odvolacím súdom, ktorým je súd prvej inštancie viazaný. Súd prvej inštancie sa vysporiada s dôvodmi uvádzanými žalobcom v podanom odvolaní, ktoré sa týkajú sadzby zmluvného úroku a jej rozporu so zásadou poctivého obchodného styku. Vzhľadom na obchodnoprávnu povahu záväzku nebude primárne zohľadňovať inštitút dobrých mravov ale zásadu poctivého obchodného styku. Súd prvej inštancie vezme na zreteľ, že porušenie zásad poctivého obchodného styku pri uplatnení nároku na úrok je treba skúmať vo väzbe na konkrétne okolnosti a že rozpor s poctivým obchodným stykom je treba posudzovať v každom prípade individuálne, s prihliadnutím ku konkrétnym okolnostiam konania účastníkov zmluvy v príslušnom období, okolnostiam ponúkaného finančného produktu a k ich vtedajšiemu postaveniu. Úvaha o súlade so zásadou poctivého obchodného styku bude potiaľ správna, pokiaľ súd prvej inštancie nedospeje k záveru, že samotná výška týchto úrokov má skôr než motivačný charakter, práve charakter šikanóznny. Zistiť hrubý nepomer medzi vzájomnými povinnosťami strán ktoré vedú medzi sebou spor, bude možné z pohľadu súdu prvej inštancie zistiť na základe posúdenia, či by žalobcovi nebolo v konečnom dôsledku priznané toľko, koľko by zďaleka nemohol získať, ak by uložil vymáhanú čiastku v ktorejkoľvek inej finančnej inštitúcii a ani si nie je možné predstaviť inú investíciu, ktorá by ponúkala obdobný zisk. Po prieskume trhu v rozhodnom čase a pre posudzovaný typ úverového produktu, je teda potrebné posúdenie podstatného presahovania hornej hranice obvyklej úrokovej miery v rozhodnom čase a v typovo porovnateľnom finančnom produkte. Následne súd prvej inštancie rozhodne vo veci samej a rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby spĺňalo procesné náležitosti v zmysle ustanovení § 220 CSP a § 236 CSP, tak aby bolo v prípade podaného odvolania odvolacím súdom preskúmateľné.

26. V novom rozhodnutí vo veci samej súd prvej inštancie zároveň rozhodne aj o náhrade všetkých trov konania v súlade s ustanovením § 396 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

27. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 odsek 2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 odsek 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).